

Александар Радовић

Библиотека Матице српске Нови Сад

araddovic@gmail.com

ПРИЧЕ ИЗ „ОБЛАЧИЋА” У БИБЛИОТЕЦИ МАТИЦЕ СРПСКЕ

Приказ каталога: Ирена Зечевић и Ана Глушац, *Кашалої сїрїйова Библиоїеке Маїице срїске 1940–2010*. Нови Сад: Библиотека Матице српске, 2022, 404 стр.

Да и о најозбиљнијим историјским, друштвеним и културним питањима може да се говори и пише на шалив, а уметнички убедљив начин, показале су Ирена Зечевић и Ана Глушац. Оне су, наиме, приређујући *Кашалої сїрїйова Библиоїеке Маїице срїске 1940–2010* документовале да *Библїја, Правойис срїскої језика*, или историјско збивање о боју на Чегру, може да буде „саопштено” и у стрипу. Дефинисан као „прича у сликама коју прате текстуални додаци односно дијалози”,¹ стрип се чува у баштинским установама културе широм света, али и у домовима бројних колекционара. Поред тога, налази се и у институцијама попут Библиотеке Матице српске која, каталогизујући и дајући на коришћење изузетне колекције старих и савремених књига, периодике и некњижне библиотечке грађе и извора, прикупља и репрезентативна издања „девете уметности”, домаћих и страних издавача. Ове чињенице имале су у виду Ирена Зечевић и Ана Глушац, када су научној и културној јавности приредиле *Кашалої сїрїйова Библиоїеке Маїице срїске 1940–2010*.

Издање је објављено као пето у оквиру збирке „Каталог посебних збирки Библиотеке Матице српске” (главни уредник Селимир Радуловић, редактор Љиљана Клевернић). Та едисија постоји већ 10 година и у њој се чува драгоцен грађа, а до сада је објављено неколико публикација.² На почетним страницама

1 Ирена Зечевић и Ана Глушац, прир., *Увод у Кашалої сїрїйова Библиоїеке Маїице срїске 1940–2010*. (Нови Сад: Библиотека Матице српске, 2022), V.

2 Светлана Довниковић, прир., *Оїласи Библиоїеке Маїице срїске: 1868–1918*. (Нови Сад: Библиотека Матице српске, 2013); двотомни *Кашалої айласа*

ауторке указују на историју стрипа као уметничке дисциплине у Западној Европи (Белгија, Француска), САД, али и на Далеком Истоку („манга стрипови” у Јапану). Бележе да се *Сујермен* Џоа Шустера и Џерома Сигела појавио 1938. године у Америци, а да *Алан Форд* излази од маја 1969. године. Подсећају нас да историја стрипа у Србији почиње 1935. године појавом *Аванџура дејективна Харија Вилса*, чији је творац Властимир Беклић. *Кашалој сирријова* садржи 1184 каталожке јединице које су пописане у складу са међународним и домаћим стандардима за каталогизацију библиотечке грађе и извора. Примењен је ISBD стандард (М), стрипови су каталогизовани у програмском пакету COBISS (формат COMARC/B), а нумерација јединица тече у континуитету. Највећи број стрипова у овом каталогу носи словну ознаку са сигнатуром ПСт, формат публикација је од I до V, а текући број обележава се арапским бројем.

Издање садржи пет регистара, на основу којих је омогућено да се предметни свет *Кашалоја* лакше чита и тумачи. Ауторским регистром идентификују текстовни и сликовни допринос, који показују ствараоци „облачића” и графике, уносећи српске и иностране стрипове од 1940. до 2010. године. Две каталожке јединице датирају из Другог светског рата, уз „визуелни коментар” највеће дотадашње планетарне катастрофе (*Племенићи Дон Бул и мали народи* и *Подожна молијва Френклина Рузвелта*, 1940), а од 1946. до почетка друге деценије трећег миленијума нижу се имена аутора стрипова, уредно пописаних у *Рејсџу наслова*. Наслови, унети у *Кашалој сирријова* објављени су на ћирилици и латиници, од *Аванџура дарона Минхаузена* (195?) и *Ајванха* (1951?), преко *Асџерикса* (тандем Гошини – Удерзо) до *Флаш Гордона*, којег је створио Алекс Рејмонд (1934). Пионир стрипа на просторима Југоисточне Европе је Александар Саша Бизетић који, од друге половине педесетих година, на основу предложака Јована Поповића, Ференца Молнара и сопствених ствара „фото-стрипове”, а наслови су: *Бриле* (1957), *Јунаки Павлове улице* (1960) и *Дејинџство друја Тиша* (197-). *Рејсџар колекција* уну-

Библиотеке Мајнице српске приређивача Оливере Шербеције и Марије Ваш (2018; 2020); Снежана Миљановић и Јована Новаков, *Минијажурне књије Библиотеке Мајнице српске* (Нови Сад: Библиотека Матице српске, 2021).

тар *Кайалоја* чини, између осталог, *Библиотека Зајор, Изабрани стирйови Андрије Мауровића, Специјално издање Стирйошке, Талични Том, Алан Форд, Свети Маниа* и друге.

У последњих двадесетак година један од најплоднијих стрип издавача у Србији је београдски „Бели пут” који, у *Кайалоју стирйова Библиотеке Матице српске 1940–2010*. има 46 издања. Препознатљив лого Дечјих новина из Горњег Милановца и данашњег читаоца упућује на *Таличној Тома, Грофицу Марјо и Сају о Конану*. Новосађане су „заступали” издавачке куће „Дневник” и „Маркетпринт”, који је и штампао своја издања, а један од стрип центара у бившој Југославији био је Загреб и „Кршћанска садашњост” (38 публикација). По један стрип објављен је у градовима: Берну, Винковцима, Женеви, Кракову, Чачку, Ветернику као и у јужнокорејском Даегу, а „више од једног” у Бањој Луци, Бачкој Паланци, Нишу, Будимпешти, Руми, Скопљу и Болоњи. Последњи у низу је *Рејисџар шџамјарија*, у коме су пописана предузећа у Србији и у иностранству, у којима су се „принтали” стрипови током 70 година. Списак почиње бањалучком штампаријом „Вина”, а последња у низу је „Драган Срњић” из Шапца, уз бројне каталожке јединице код којих није било могуће утврдити места штампања нити називе штампарија. Илустрације на крају *Кайалоја стирйова* истичу, у боји, богатство фондова Библиотеке Матице српске. Са последњих страница књиге „смеше” се *Команданџ Марк, Хојар Сџрашњи, Принц Валијанџ, Дилан Дој*, али и *Доживљаји Краљевића Марка* аутора Небојше Пејића (Нови Сад: СКЦ, 2005).

Баш како је писао доајен светског, југословенског и српског стрипа Ђорђе Лобачев за „девету уметност”: „Могу слободно рећи да је то била љубав на први поглед. Одмах ми се учинило да је то домен, у којем бих могао нешто да постигнем”,³ тако и приказан каталог показује традицију стрипа на нашим просторима. Свакако га препоручујемо за коришћење.

³ Ђорђе Лобачев, *Каг се Волја уливала у Саву: мој живовни роман* (Београд: Просвета, 1997), 70.